

Zaburzenia komunikacji językowej w autyzmie

Autyzm jest zaburzeniem neurologicznym, dotyczącym mózgu, mającym najczęściej podłoże genetyczne. Charakteryzuje się głębokimi zaburzeniami relacji społecznych, deficytami w komunikacji oraz stereotypowymi i powtarzającymi się wzorcami zachowań i zainteresowań.

Jedną z podstawowych cech typowych dla osób autystycznych jest obniżony poziom komunikacji, zarówno werbalnej jak i niewerbalnej. Z jednej strony opóźniony jest ich rozwój językowy, z drugiej zaś zauważalne są duże problemy w wykorzystaniu posiadanych umiejętności w procesie komunikowania się. Opóźnienie w rozwoju mowy może być nasilone w różnym stopniu, może się więc wahać od kilkumiesięcznego opóźnienia w przyswajaniu słów, aż do całkowitej niezdolności do ich produkowania.

Już u najmłodszych autystycznych dzieci możemy obserwować symptomy świadczące o zaburzeniach komunikacji językowej: kilkumiesięczne dzieci nie reagują na głos mamy, nie używają swojego głosu w celu zwrócenia na siebie uwagi, wyrażenia emocji bądź nawiązaniu kontaktu z inną osobą. Dwu-, trzyletnie dzieci mają duże trudności w rozumieniu mowy: nie wykonują najprostszyc poleceń, nie potrafią podać przedmiotów o które prosimy. Nie nazywają osób lub przedmiotów, nie umieją poprosić o zabawkę, ulubiony przysmak ani powiedzieć najbliższemu dlaczego np. płaczą. Sprawiają wrażenie, jakby nie słyszały i nie były zainteresowane kontaktem z drugą osobą.

Dzieci z autyzmem, które już mówią, mają trudności w użyciu zaimków osobowych. Rzadko używają zaimka „ja”, raczej mówią o sobie „ty”, „on”, bądź używają własnego imienia. Typowym zjawiskiem są problemy w opanowaniu struktur gramatycznych. Mają trudności z odmianą czasowników i rzeczowników, w poprawnym budowaniu zdań oraz formułowaniu dłuższych wypowiedzi.

Nawet te dzieci, które stosunkowo dobrze opanowały funkcję mowy, mają problemy z pragmatyczną funkcją języka, to znaczy nie zawsze potrafią używać odpowiednio języka w danym kontekście społecznym i sytuacyjnym. Nie są zdolne do naprzemienneo wypowiadania się, co rzutuje na umiejętność prowadzenia i inicjowania rozmowy. Często występuje w nich echolalia, czyli powtarzanie wypowiedzi bezpośrednio po drugiej osobie lub powtarzanie wypowiedzi zasłyszanych wcześniej, np. fragmentów bajek, reklam, gier. Dzieci te nie rozumieją metafor, przenośni, ironii, sarkazmu. Usłyszane wypowiedzi rozumieją dosłownie, bez uwzględnienia kontekstu sytuacyjnego. Nie zawsze potrafią dostrzec intencje innych osób. Tego rodzaju problemy przekładają się na funkcjonowanie społeczne dzieci i młodzieży z autyzmem. Trudno im odnaleźć się w grupie rówieśniczej: nie wiedzą jak zacząć rozmowę, jak zareagować na żarty czy zaczepkę. Czasem ich wypowiedzi są nieadekwatne do sytuacji.

Dzieci z autyzmem, jak już wcześniej wspomniałam mają ogromne problemy z komunikacją niewerbalną, służącą podtrzymaniu komunikacji słownej. Ich gestykulacja jest znacznie ograniczona. Posługują się gestami prostymi, instrumentalnymi, które służą zakończeniu bądź uniknięciu kontaktu. Przejawiają zachowania, którym towarzyszą niezamierzone ruchy głowy i ramion, kręcenie głową, jęczenie, zgrzytanie zębów. Mimika dzieci z autyzmem jest na ogół mało wyrazista.

Zaburzenia w społecznym używaniu języka mówionego i gestów uważa się za jedną z najbardziej charakterystycznych cech autyzmu.

Trudności w rozumieniu mowy i nieumiejętność komunikowania swoich potrzeb są częstą przyczyną trudnych zachowań u dzieci, ponieważ wywołuje to u nich frustrację i poczucie niezrozumienia.

W autyzmie wszystkie zaburzenia są sprzężone ze sobą i jakby wynikają jeden z drugiego, dlatego też nie możemy rewalidować tylko jednej sfery osobno, musimy działać wielopoziomowo, równocześnie usprawniając wszystkie zaburzone sfery. W takim wypadku najbardziej trafnym rozwiązaniem będzie odpowiednia i wcześnie rozpoczęta terapia ogólnorozwojowa

Logopeda

Monika Dziągiewska